

Голові спеціалізованої вченої ради
К 79.051.05 Національного університету
«Чернігівська політехніка»
доктору наук з державного управління,
професору Олійченку І.М.

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора наук з державного управління Шестаковської Тетяни Леонідівни на
дисертаційну роботу Міщенка Романа Івановича на тему «Формування
ефективних механізмів публічних закупівець в сучасних геоекономічних умовах»,
представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду К 79.051.05 Національного
університету «Чернігівська політехніка» на здобуття наукового ступеня кандидата
наук з державного управління за спеціальністю

25.00.02 – механізми державного управління

Ознайомлення з текстом дисертації, автореферату та опублікованих праць,
що виконані в рамках дисертаційної роботи Міщенка Романа Івановича на тему
«Формування ефективних механізмів публічних закупівець в сучасних
геоекономічних умовах», дає підстави для розгорнутої характеристики
результатів дослідження та визначення їх відповідності встановленим вимогам,
які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з
державного управління.

Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами,
темами. В еру цифрових технологій комерційні фірми та державні установи все
частіше використовують електронні системи для більш ефективного,
передбачуваного, прозорого й безпечного управління ланцюжком своїх
закупівець та поставок. У той же час, розвинені країни світу використовують
публічні закупівлі як один з найбільш ефективних інструментів системи
державної допомоги для забезпечення стабільного економічного зростання.

Система публічних закупівець є одним із найпотужніших інструментів
державного регулювання економіки, розвитку конкурентного середовища та

виконання соціальних завдань. Головною метою державної політики у сфері закупівель є забезпечення ефективності цих процедур – закупівля товарів, робіт, послуг найвищої якості за найнижчою ціною.

Із вищезазначеного слідує, що дисертаційна робота Міщенка Р.І. виконана на актуальну тему, висвітлення якої є своєчасним та обґрунтовує авторський підхід до постановки наукової задачі, котра полягає в поглибленні теоретичних і методичних положень, а також розробці практичних рекомендацій щодо формування ефективних механізмів публічних закупівель в сучасних геоекономічних умовах. Тема дисертації узгоджується з Переліком пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок, затвердженим Кабінетом Міністрів України, у частині обґрунтування механізмів публічних закупівель та реалізації соціально-економічної політики, а також визначення напрямів застосування сучасного підходу до реалізації державної політики регулювання публічних закупівель.

Дисертаційна робота виконувалася в межах науково-дослідних тем науково-дослідної теми в Національній академії державного управління при Президентові України – «Геоекономічна політика України» (державний реєстраційний № 0109U003018), де автором було запропоновано необхідність оптимізації логістичних механізмів закупівель для забезпечення сталості цін і мінімізації економічних втрат для всіх зацікавлених сторін (замовника-держави-постачальника).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність. Аналіз змісту дисертації, автореферату, наукових публікацій Міщенка Р.І. дозволяє стверджувати, що наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи в цілому є достатньо обґрунтованими й достовірними. Вони базуються на критичному узагальненні публікацій провідних фахівців з даної проблематики, опрацюванні широкого масиву офіційних статистичних матеріалів профільних міністерств і відомств, міжнародних організацій. Завдання дослідження логічно структуровані, відображають алгоритм дій для досягнення заявленої мети. Сформульовані

автором мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження цілком відповідають темі дисертації. Висновки є узагальненням досліджень та основою формульовання практичних рекомендацій.

Для досягнення поставленої мети як теоретико-методологічну основу використано фундаментальні положення сучасної теорії державного управління, інституціональної теорії, концепції провідних наукових шкіл з проблем стратегічного управління, розвитку, класичні й новітні погляди на сутність та інструментарій механізмів публічних закупівель в сучасних геоекономічних умовах. Структура роботи відзначається чіткою логічною продуманістю. Узагальнення по кожному розділу є достатньо обґрунтованими та логічно репрезентованими в підсумкових висновках і рекомендаціях дисертаційної роботи. Загальна концептуальна модель дисертації в цілому органічно пов'язується з дослідженням процесу формування ефективних механізмів публічних закупівель.

Автором ґрунтовно розкрита теоретична частина дисертаційної роботи, в якій достатньо глибоко досліджені теоретико-методологічні та концептуальні засади формування ефективних механізмів публічних закупівель. Методологічну основу роботи становлять методи, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінської, економічної, соціальної та споріднених із ними наук. У дисертаційній роботі використано: історичний та логічний методи – для дослідження практики державного регулювання публічних закупівель у зарубіжних країнах; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення і формулювання висновків; економіко-статистичний – для аналізу сучасного стану механізмів публічних закупівель; методи аналізу й синтезу – для розробки інструментарію реалізації ефективних механізмів публічних закупівель; проектувальний – у процесі розробки моделі формування ефективних механізмів публічних закупівель на інноваційно-рефлексивній основі.

У першому розділі дисертаційної роботи автор стверджує, що ефективно функціонуюча система публічних закупівель є одним з найважливіших інструментів державного регулювання економічного розвитку країни.

Запропоновано авторське визначення поняття «система публічних закупівель», «механізми публічних закупівель», уточнено поняття «публічні закупівлі», «ефективність публічних закупівель», «електронні закупівлі» на основі аналізу принципів, завдань, процесів та інституційного середовища. Показано, що інституціональні та організаційно-функціональні детермінанти формування ефективних механізмів публічних закупівель в сучасних геоекономічних умовах.

У другому розділі здійснено аналіз організаційно-адміністративного механізму державного регулювання публічних закупівель в Україні; порівняльний аналіз процесу розбудови організаційно-правового забезпечення, а також аналіз та оцінка функціонування систем публічних закупівель в країнах Європи й Україні, зроблено висновок про стан системи публічних закупівель, а також виявлено проблеми у функціонуванні існуючих механізмів здійснення закупівель. Визначено основні проблеми організаційно-правового забезпечення системи публічних закупівель в Україні. Доведено, що системність та ефективність державного регулювання публічних закупівель залежить насамперед від законодавчої бази для його впровадження. Проаналізовано основні моделі державного регулювання публічних закупівель, які апробовані в сучасному світі. Доведено, що ефективність представлених моделей регулювання публічних закупівель підкріплено законодавчими нормами й відповідним організаційно-інституційним забезпеченням регулювання публічних закупівель. На основі проведеного дослідження закордонного досвіду регулювання механізмів публічних закупівель, у контексті певних аспектів і параметрів, представлено оптимізаційний алгоритм формування ефективних механізмів публічних закупівель в Україні.

У третьому розділі автором обґрунтовано модель здійснення електронних закупівель, виокремлено інструменти, критерії та запропоновано методологію моніторингу ефективності публічних закупівель. Встановлено, що управління процесами формування і ефективного використання інформаційних ресурсів в організації системи публічних закупівель в електронній формі є однією з пріоритетних функцій урядів провідних країн світу. Доведено, що системі

публічних закупівель в Україні слід вжити заходів для розвитку професійного підходу.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації також підтверджена в процесі їх апробації на 6 комунікативних заходах – науково-практичних конференціях та круглих столах.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях. Аналіз наукових гіпотез та результатів дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що дослідження містить низку теоретичних і науково-методичних положень, які розвивають науку державного управління у частині поглиблення знань про закономірності формування ефективних механізмів публічних закупівель в сучасних геоекономічних умовах.

Наукові результати дисертаційного дослідження, які містять елементи наукової новизни, на наш погляд, доцільно згрупувати в три блоки.

Перший блок відображає здобутки дисертанта, що розширяють категоріально-понятійне поле дослідження та теоретико-методологічні засади формування ефективних механізмів публічних закупівель. Зокрема, поглиблено розуміння змісту поняття «система публічних закупівель», «механізми публічних закупівель», уточнено поняття «публічні закупівлі», «ефективність публічних закупівель», «електронні закупівлі».

Поглиблено наукові підходи до розробки організаційного конструкта механізмів формування ефективних механізмів публічних закупівель, механізмів (нормативно-правовий, організаційно-адміністративний, екологічний фінансово-економічний та механізм власності), комплексної системи управління механізмами державного регулювання публічних закупівель на макро- та мікрорівнях.

Теоретично обґрунтовано науково-концептуальний підхід до розробки формування ефективних механізмів публічних закупівель, які, на відміну від наявних, передбачає синергетичну взаємодію сукупності інструментів (нормативно-правові, інституціональні, адміністративно-контрольні,

інформаційні, стимуляційно-мотиваційні, ринкові, фінансово-економічні, інноваційні).

Другий блок наукових результатів містить положення, що стосуються удосконалення методичних зasad оцінки функціонування нормативно-правового та організаційно-адміністративного механізму формування ефективних публічних закупівель.

Третій блок наукових результатів об'єднує конструктивні пропозиції дисертанта стосовно удосконалення моделі формування ефективних механізмів публічних закупівель. Зокрема, розроблено та обґрунтовано організаційно-функціональну модель удосконалення ефективних механізмів публічних закупівель на інноваційно-рефлексивній основі, яка є передумовою для визначення стратегічних напрямів забезпечення ефективного й екологобезпечного використання бюджетних ресурсів. Представлено наукові підходи щодо реформування організаційно-адміністративного та нормативно-правового забезпечення державного регулювання публічних закупівель.

Теоретичне та практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження. Дисертаційна робота Міщенка Р.І. представляє наукову цінність, оскільки розроблені в ній теоретичні положення можуть бути використані як у подальших наукових дослідженнях, так і в практичній діяльності, пов'язаній з регулюванням публічних закупівель в Україні. Результати дисертаційного дослідження є внеском у теорію та методологію науки державного управління. Серед іншого, запропоновано наукові підходи до вирішення задач удосконалення та формування ефективних механізмів публічних закупівель в сучасних геоекономічних умовах.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що теоретико-концептуальні положення дисертації стали основою для розробки методичних і прикладних рекомендацій стосовно формування ефективних механізмів публічних закупівель, які можуть бути використані в діяльності органів державної влади.

Основні положення, висновки та рекомендації дослідження використані у

діяльності Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу (довідка № 162/0/94-13 від 30.12.2013 р.) в сенсі розуміння застосування наднаціональних Директив у сфері публічних закупівель та кількісної перевірки ступеня використання уніфікованого на рівні ЄС механізму публічних закупівель, зокрема, під час планування закупівель, підготовки бюджетного запиту та безпосередньо під час проведення процедур закупівель; при розробці Навчальної програми тематичного семінару підвищення рівня професійної компетентності державних службовців з питань державного регулювання закупівель в умовах реалізації адміністративної реформи (2012 р.) та підготовці посібника «Державне регулювання закупівель в умовах реалізації адміністративної реформи» (2012 р.); Чинадіївської селищної ради Мукачівського району Закарпатської області (довідка № 02-15/165 від 0.01.2021 р.) щодо організації закупівельної діяльності при плануванні та проведенні процедур закупівель, послідовності дій при публікації інформації в електронній системі; Виконавчого комітету Гірської сільської ради Бориспільського району Київської області (довідка № 493-02-19-21 від 12.02.2021 р.) під час формування та впровадження оптимальної та ефективної управлінської структури новоствореної громади; підготовки уповноважених осіб у сфері публічних закупівель для забезпечення потреб Гірської сільської ради Бориспільського району Київської області; підвищення кваліфікації працівників структурних підрозділів при проведенні спеціалізованого семінару організації діяльності уповноважених осіб щодо ефективного і правильного адміністрування закупівель; проведення електронних закупівель; Національної академії внутрішніх справ (довідка № 29-04 від 29.04.2021 р.) для вдосконалення існуючих механізмів здійснення публічних закупівель, зокрема в навчально-науковому процесі Національної академії внутрішніх справ під час підготовки спеціалістів Державної аудиторської служби України та працівників Національної поліції України пр. проведенні спеціалізованих семінарів і Інституті підготовки керівних кадрів та підвищення кваліфікації. Основні положення дисертації можуть бути використані при викладанні нормативних і спеціальних курсів із публічних закупівель, взаємодії держави,

бізнесу та громадянського суспільства, місцевого самоврядування, децентралізації у закладах вищої освіти, зокрема в Національній академії внутрішніх справ (довідка № 29-04 від 29.04.2021 р.) для вдосконалення існуючих механізмів здійснення публічних закупівель, зокрема в навчально-науковому процесі Національної академії внутрішніх справ під час підготовки спеціалістів Державної аудиторської служби України та працівників Національної поліції України пр. проведенні спеціалізованих семінарів і Інституті підготовки керівних кадрів та підвищення кваліфікації.

Оцінка ідентичності автореферату та основних положень дисертації.

Дисертація та автореферат оформлені відповідно до вимог Порядку присудження наукових ступенів. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації і не містить інформації, відсутньої в дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки та рекомендації розкриті й аргументовані в тексті дисертації.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 235 сторінок, з них 203 сторінок основного тексту. Список використаних джерел налічує 213 найменувань.

Повнота викладення результатів дослідження в опублікованих працях.

Основні наукові положення дисертації знайшли відображення у 29 наукових працях, з яких: 5 статей у наукових фахових виданнях з державного управління, 2 зарубіжні публікації, 6 тез у матеріалах науково-комунікативних заходів, 3 публікації в інших наукових виданнях за напрямом дослідження, 13 праць навчально-методичного характеру. Загальний обсяг публікацій становить 12,3 друк. арк.. Зміст опублікованих праць відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України.

У дисертації Міщенка Р.І. використані лише ті результати досліджень, які були отримані ним особисто. Публікації достатньою мірою відображають зміст, проведеного дослідження, відповідають чинним вимогам щодо характеру видань, їх географії та повноти висвітлення результатів дисертаційної роботи на здобуття

наукового ступеня кандидата наук з державного управління.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, слід зазначити, що вона містить низку тверджень, які, на наш погляд, можуть слугувати підґрунтам для дискусії та зауважень.

1. При формулюванні актуальності обраної теми дослідження автор вказав на низку проблем державного регулювання публічних закупівель в Україні, та зазначив, що система публічних закупівель України пройшла фазу нормативно-правового становлення і переходить до наступної фази механізму відпрацювання виконання нормативно-правових актів, що передбачає детальне вивчення основних процесів, що відбуваються в системі публічних закупівель. Однак поза увагою залишилася один із основних викликів електронної системи закупівель – захист накопиченої інформації (персональних даних). В той же час, якщо взяти до уваги теоретичні й методологічні аспекти заявленої проблематики, предмет дослідження має бути значно ширшим і враховувати невирішеність багатьох інших дискусійних питань, у тому числі теоретико-методологічного змісту..

2. Додаткових пояснень потребує змістовність репрезентації у розділі 1 параграф 3 описаних механізмів публічних закупівель, оскільки не дуже виражено суть механізму захисту інтересів бізнесу та держави під час здійснення закупівельного процесу. У цій відповідності слід було б автору пояснити: 1) чи вважає він виконання послідовності організаційно-економічних процедур одним із варіантів вирішення науково-прикладного завдання; 2) що розуміє автор під удосконаленням інституційних механізмів та прозорістю управління публічними закупівлями; 3) які можливі варіанти формування відповідного типу стратегії у контексті запропонованих стратегічних завдань і, відповідно, на який термін та за використання якого інструментарію їх можна розробити.

3. Недостатньо обґрунтовані та потребують розширеної характеристики запропоновані автором наукові підходи до формування ефективних механізмів публічних закупівель в сучасних геоекономічних умовах у контексті

децентралізації, яка ґрунтуються на засадах публічно-приватного партнерства та особливостях імплементації системи медіації та краудсорсингу, оскільки основні елементи представленого підходу у дисертаційній роботі розглянуті не достатньо глибоко. Особливої уваги потребують саме питання виокремлення складових системи медіації та краудсорсингу тощо.

4. У третьому розділі (параграф 3.4) представлена організаційно-функціональну модель підготовки спеціалістів у сфері публічних закупівець, яка складається з певної сукупності компонентів. Головним недоліком даної моделі, на нашу думку, є відсутність у ній обґрунтування сутності та взаємозв'язку її складових, а саме шляхи залучення професійних кадрів з боку держави для можливості побудови ефективної моделі управління закупівельним процесом.

5. В рубриці наукової новизни «удосконалено» здобувач подає твердження, які залишились без належного обґрунтування, зокрема: 1) уточнення критеріїв ефективності механізмів публічних закупівець, в результаті чого доведено по-перше, необхідність їх доповнення критеріями – геоекономічний фактор логістичних процесів на регіональному рівні. Однак, по тексту роботи не приділено належної уваги таким критеріям; 2) запропонований підхід до обґрунтування необхідності впровадження механізму електронних закупівець. При цьому, відсутнє обґрунтування та можливості практичного застосування механізму електронних закупівець.

Узагальнюючи відмітимо, що зазначені дискусійні положення, зауваження і недоліки є свідченням складності та багатоаспектності досліджуваної проблематики, не знижують наукової цінності дисертації та принципово не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження Міщенка Р.І. Дисертаційна робота є кваліфікованою науковою працею, виконаною автором особисто, характеризується єдністю і логікою викладення, містить науково обґрунтовані теоретичні результати та методичні положення, які мають корисну практичну значущість для держави.

Загальні висновки про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація Міщенка Романа Івановича на тему «Формування ефективних

механізмів публічних закупівель в сучасних геоекономічних умовах», є самостійним науковим дослідженням на актуальну тематику, містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних і практичних питань, пов'язаних із удосконаленням механізмів публічних закупівель в сучасних геоекономічних умовах.

Дисертація характеризується новизною одержаних результатів і висновків, має теоретичну і практичну цінність для розвитку наукової галузі державного управління та відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, та «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор, Міщенко Роман Іванович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доцент кафедри
публічного управління
та менеджменту організацій
Національного університету
«Чернігівська політехніка»,
доктор наук з державного управління

Т.Л. Шестаковська

Проректор з наукової роботи
Національного університету
«Чернігівська політехніка»
доктор економічних наук, професор

В.Г. Маргасова